

PROJECTPLAN

GRUTTE YNISJATIVEN UT DE MIENSKIP: PILOT TSJÛKEMAR

4 december 2018

1. INLEIDING

In 2016 is in opdracht van de Club van Aanjagers van de Tsjûkemar (CvA) een uitvoeringsplan opgesteld. In dit uitvoeringsplan zijn ideeën en voorstellen voor het gebied rondom de Tsjûkemar geïnventariseerd en geprioriteerd. In het uitvoeringsplan is een globale inschatting gemaakt van de investeringen die benodigd zijn om de plannen te realiseren. Op basis hiervan heeft de gemeenteraad van De Fryske Marren een bedrag beschikbaar gesteld om de plannen verder uit te werken en het eerste “laag hangend fruit” te oogsten.

De CvA oogst veel waardering bij haar achterban (bewoners en ondernemers rondom het meer) én de betrokken overheden (provincie, gemeente, waterschap, recreatieschap en rijkswaterstaat). De CvA wordt alom gezien als voorbeeld waartoe de Mienskip in staat is in samenwerking met de overheden.

De opgedane ervaring tot nu toe leert dat de realisatie van de plannen vraagt om een integrale aansturing waarbij het burgerinitiatief “in de lead” blijft en de burgers betrokken blijven en goed gefaciliteerd worden. Per projectonderdeel zijn verschillende partijen betrokken (Wetterskip, Plaatselijk Belang, Rijkswaterstaat, Provincie Fryslân, Club van Aanjagers, enz.) en dat vraagt om een adequate en flexibele projectorganisatie die overzicht heeft op de initiatieven. Veel ideeën in het uitvoeringsplan zijn de afgelopen periode concreet gemaakt. De focus komt nu te liggen op het daadwerkelijk realiseren van projecten.

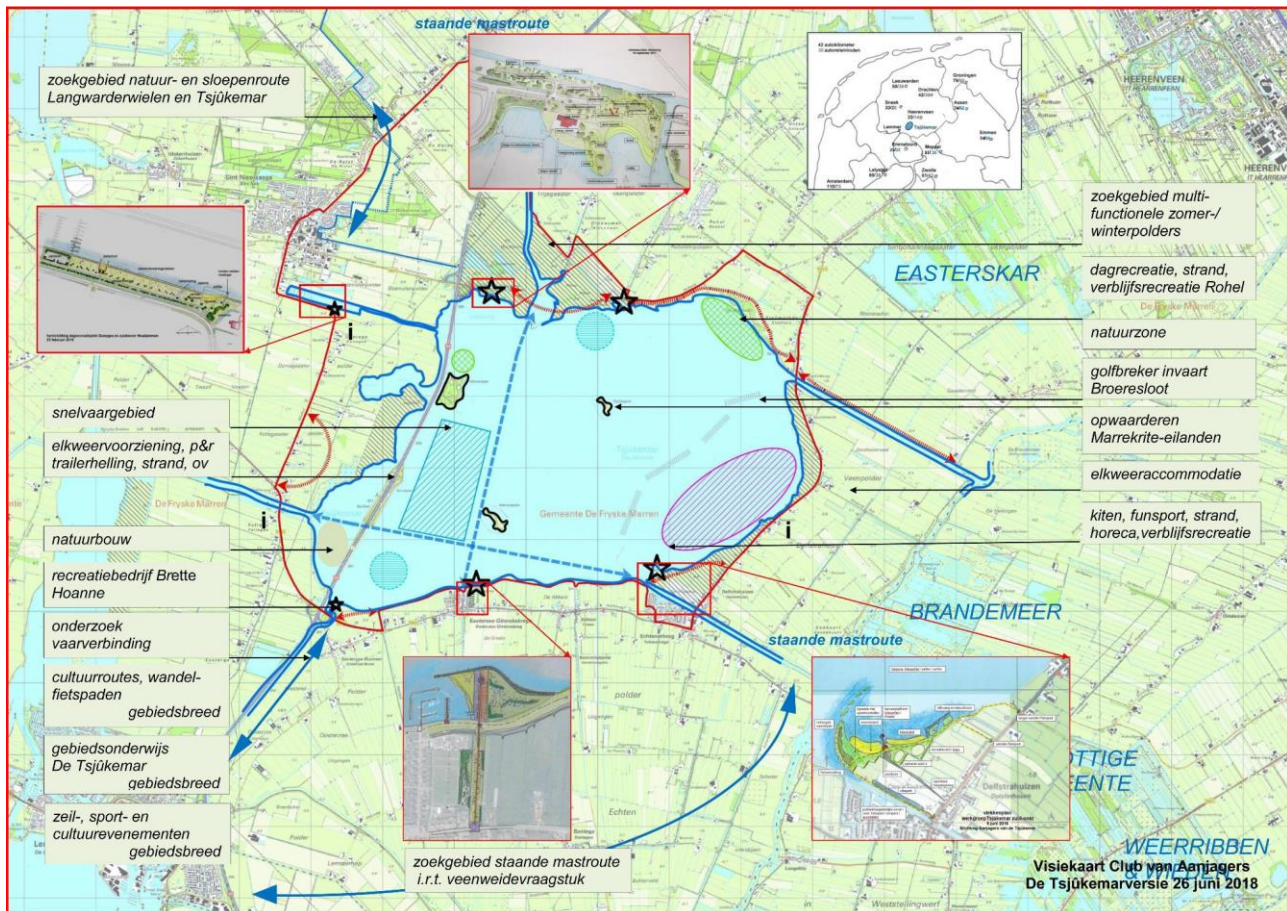
Het komende jaar (2019) wordt als een pilot gezien, ook voor andere grootschalige initiatieven uit de Mienskip. Gezamenlijk met alle partijen (overheden en private partijen) concrete projecten voor bereiden en uitvoeren vraagt dat bijvoorbeeld ook gezamenlijk besloten wordt wie welke taak oppakt en hoe de financiële dekking vorm krijgt. In de pilotfase is het de bedoeling om daar een spelregelkader voor op te stellen.

Dit Projectplan beschrijft de activiteiten die onder regie van de CvA in 2019 worden uitgevoerd en behoort bij de incidentele subsidieaanvraag van de CvA bij de Provincie Fryslân.

Figuur 1 Grutsk!

2. PLANNEN

Figuur 2 Visiekaart CvA 2018

a. Gebiedsonderwijs

Categorie: laaghangend fruit

Ten behoeve van: realisatie

De voorbereiding op de ontwikkeling en implementatie van drie leerlijnen voor basisscholen in de Tsjûkemaar regio; natuur, cultuur en bewegen is van start gegaan.

Figuur 3 De jeugdige onderzoekers

Aandachtspunten:

- Cultuur verbreden naar geografie, geschiedenis, kunst en cultuur. Leerlingen zelf onderwerpen laten uitzoeken zoals herkomst straatnaam Zr. Jacobsstraat of buurtschap Vierhuis.

- Natuur breed opvatten en vanuit de praktijk aanbieden.
- Bewegen naar sporten uitbreiden die niet algemeen beoefend worden zoals surviven en watersport.
- Techniek als onderdeel toevoegen omdat er veel bedrijvigheid in de dorpen is op het gebied van techniek; rietdekkers, bouwbedrijven, scheepsbouw etc.

Vanuit CvA is aangegeven dat de uitwerking duurzaam en herhaalbaar moet zijn en niet afhankelijk van toevallige leerkrachten. Alle uitwerkingen en een draaiboek komen online beschikbaar, compleet met koppeling naar materialen en contactpersonen. Het moet een integraal onderdeel worden van het aanbod in een schooljaar.

b. Survivalbaan

Categorie: laaghangend fruit

Ten behoeve van: realisatie

De CvA richt zich ondermeer op het versterken van het sportief en attractief aanbod rondom het meer. Ook richt de CvA zich op het aanboren van nieuwe doelgroepen. In Oosterzee heeft dit er toe geleid dat een stichting 'realisatie survivalbaan' is opgericht die een plan heeft uitgewerkt voor de realisatie van een survivalbaan aan de oostzijde van Oosterzee naast de voetbalvelden. Inmiddels is een bouwplan bij de gemeente ingediend en stelt de gemeente met de vereniging een huurovereenkomst op voor de ondergrond van de baan. De bewoners werken zelf mee aan de realisatie en ook zijn er lokale sponsors gevonden om een groot deel van de kosten te dekken. Voor het overige wordt een beroep gedaan op gemeente en provincie. Een nog op te richten vereniging neemt de exploitatie van de baan op zich.

Figuur 4 Onderdeel survivalbaan Oosterzee

c. Headammen

Categorie: laaghangend fruit

Ten behoeve van: realisatie

Aansluitend op de jachthaven van de watersportvereniging van St. Nicolaasga is met de CvA een plan uitgewerkt voor dagrecreatie, camper- en passantenplaatsen. Met de bijdrage van de gemeente en de provinciale subsidie kan dit plan in 2019 worden gerealiseerd.

Figuur 5 Herinrichting dagrecreatiepark Dunegea en zuidoever Headammen

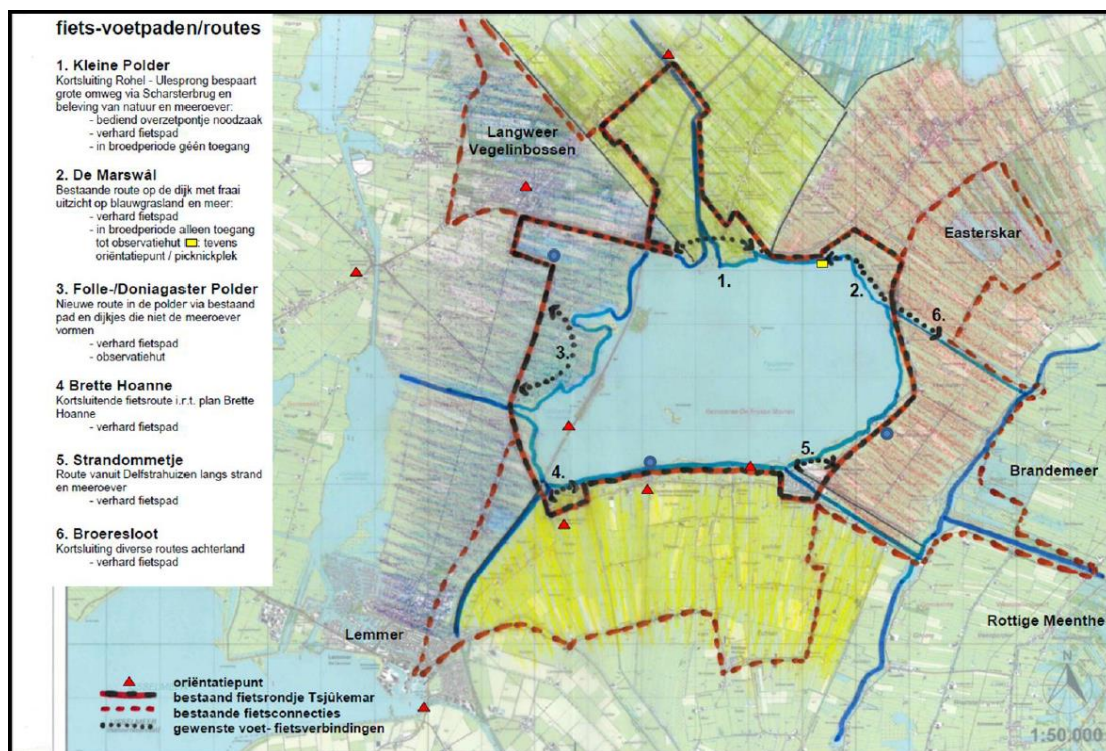
Figuur 6 detail herinrichting dagrecreatie en camperplaatsen

d. Cultuurroute

Categorie: laaghangend fruit

Ten behoeve van: realisatie

Eén van de uitdagingen is om het water beter beleefbaar te maken vanuit het landschap. De CvA heeft onderzocht op welke plaatsen langs het meer er al een goede beleving mogelijk is (bijvoorbeeld omdat het wandel/fietspad vlak langs het meer loopt) en op welke plaatsen verbetering mogelijk is. Dit heeft er o.a. toe geleid dat een aantal liefhebbers de St. Cultuurroute Tsjûkemar hebben opgericht. Zij hebben een route gemaakt langs diverse kunstobjecten rondom het meer. Ook zijn plannen gemaakt voor de realisatie van zogenaamde 'panoramaplekken' die in 2019 kunnen worden gerealiseerd (fysieke inrichting, infoborden, communicatie)

Figuur 7 De bestaande en beoogde fiets- en wandelroutes worden gecombineerd met cultuur (zie ook onder i.)

e. Trimtoestellen

Categorie: laaghangend fruit

Ten behoeve van: realisatie

Er is een plan opgesteld om fitnessstoestellen rondom het meer te plaatsen zodat daarmee een sportieve route ontstaat. Dit gecombineerd met de hiervoor genoemde cultuurroute en panoramaplekken en het hierna genoemde fiets- en wandelrouteplan (punt i.) levert een veelzijdige en attractieve combinatie op. Realisatie in 2019.

f. Ulesprong

Bijdrage aan bestemmingsmeer: Er liggen concrete kansen voor dagrecreatie (geen overnachtingsmogelijkheden) wanneer meerdere vormen worden aangeboden. Ook horeca met mogelijkheden om partijen te faciliteren en zaalverhuur.

Bijdrage aan Gastvrij voor iedereen: Vooral jongeren en nieuwe doelgroepen aantrekken.

Toespitsen op recreatie van het land af. Niet bedoeld om meer watersporters vanaf het water naar de Ulesprong te lokken. Doelgroepen nog beter specificeren, bijvoorbeeld recreatieve fietsers, vriendengroepen, sportieve jongeren enz.

Bijdrage aan economische impuls: kansen voor horecavoorziening als ontwikkeling kabelwaterskibaan doorgang vindt.

i. Kabelwaterskibaan

Categorie: vliegwielpoort

Ten behoeve van: realisatie

Dit is een particulier initiatief. Plan voor de baan met bijbehorend ontvangst- en horecagebouw is ingediend bij gemeente. Momenteel wordt de vergunningprocedure doorlopen en werkt de gemeente mee aan de bestemmingswijziging. De baan zal volgens planning in 2020 in gebruik worden genomen.

Figuur 8 ligging kabelwaterskibaan

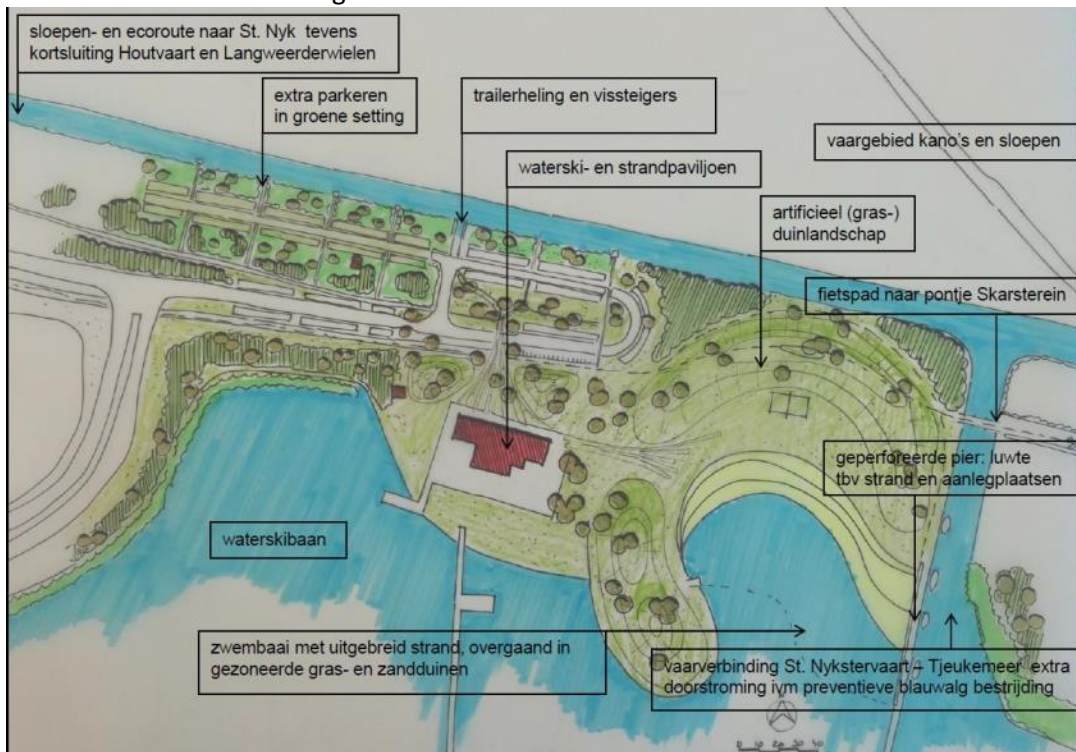
Figuur 9 impressie kabelwaterskibaan

ii. Dagrecreatie Ulesprong

Categorie: overige projecten

Ten behoeve van: projectvoorbereiding tot aan bestek

In aansluiting op de waterskibaan en horecavoorziening is er al een globaal plan opgesteld om het huidige gemeentelijke recreatieterrein (sociale onveiligheid, verouderde voorzieningen en inrichting) op te knappen en uit te breiden. In 2019 wordt dit plan verder uitgewerkt tot aan bestek.

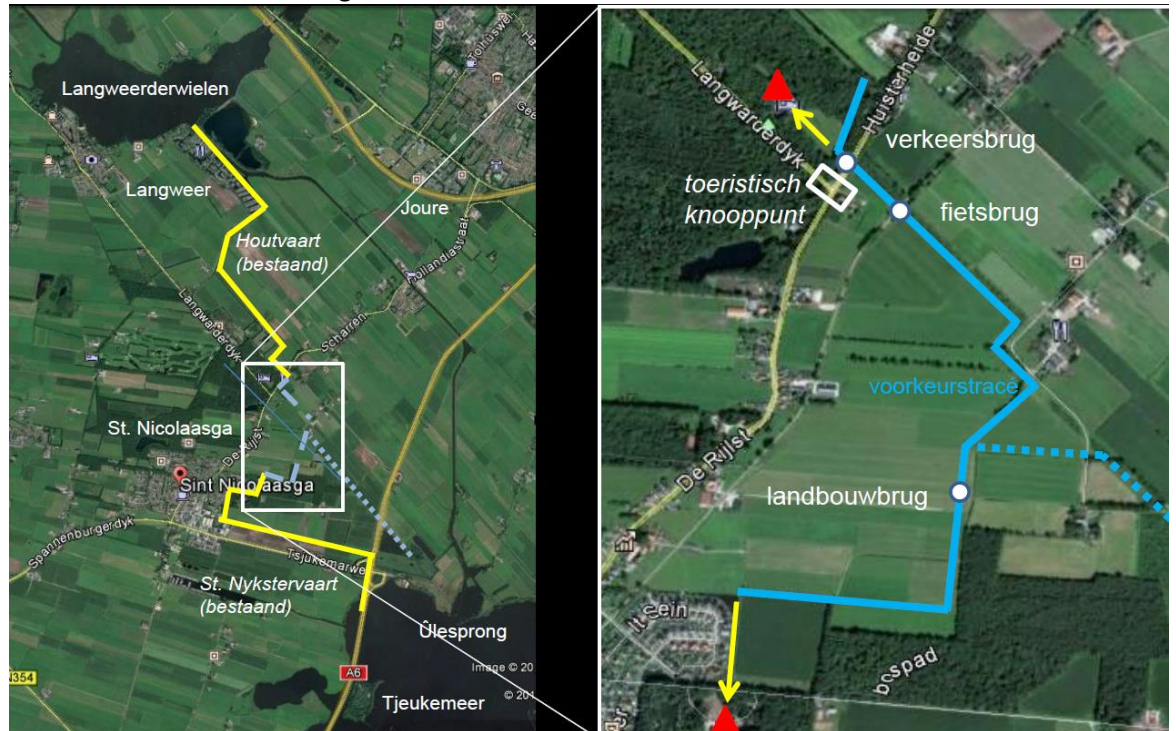
Figuur 10 Ulesprong: toeristische entree / dagrecreatie

g. Kruispunt Huisterheide (water)

Categorie: vliegwielprojecten

Ten behoeve van: projectvoorbereiding tot aan bestek

Gemeente De Fryske Marren ontwikkelt op dit punt een OV plus locatie. Dit punt is ook belangrijk in de plannen van de CvA om een doorgaande vaar- en ecoroute te realiseren door de nu doodlopende Hout- en St.Nykstervaart met elkaar te verbinden. In het plan wordt de OV-plus halte en het water gecombineerd met een cultuurhistorisch-toeristisch knooppunt. In 2019 wordt dit verder uitgewerkt.

Figuur 11 Kortsluiten doodlopende Houtvaart met St.Nykstervaart

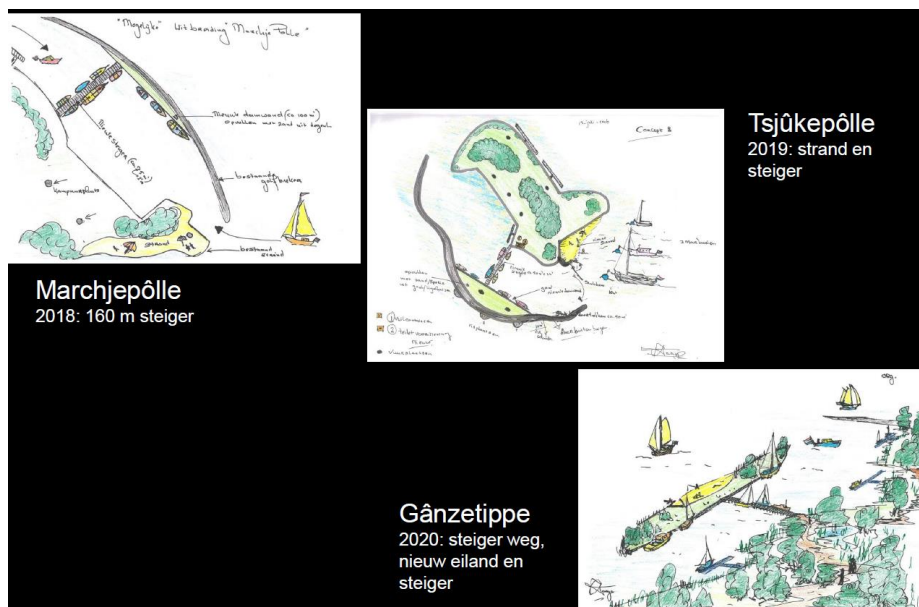

Figuur 12 Cultuurhistorisch-toeristisch knooppunt

h. Opwaardering eilanden

De 3 eilanden in het meer zijn eigendom van de provincie en zijn verpacht aan Marrekrite. De komende jaren investeert De Marrekrite op basis van de visie van de CvA in het uitbreiden en verbeteren van aanlegplaatsen op de eilanden in de Tsjûkemar. De plannen zijn integraal opgepakt.

Marrekrite investeert in totaal € 1.200.000 in de opwaardering en bereikbaarheid van de 3 eilanden in de Tsjûkemar. De onderhoudskosten van de bestaande en nieuwe aanlegvoorzieningen en de bereikbaarheid daarvan zijn als gebruikelijk voor de Marrekrite.

Figuur 13 Eilandenplan Marrekrite

i. Fietsroutes

Categorie: vliegwielprojecten

Ten behoeve van: projectvoorbereiding tot aan bestek

Langs de zuidoever van het meer liggen fiets- en wandelpaden dicht langs het meer. Op andere plekken liggen de paden ver van het meer af en wordt het meer niet optimaal beleefd. De CvA overlegt met grondeigenaren en natuurorganisaties over de mogelijkheden om de paden dichter bij het meer te leggen. Waar dat niet mogelijk (bijvoorbeeld natuureservaat van Sbb aan de NO-oever) is wordt gestreefd naar paden iets verder van het meer, maar wel zodanig dat oogcontact met het meer mogelijk is. De knelpunten die in 2019 verder worden onderzocht zijn bij Ulesprong-Rohel, Rohel-Vierhuis, Het Wiel en de Brette Hoane.

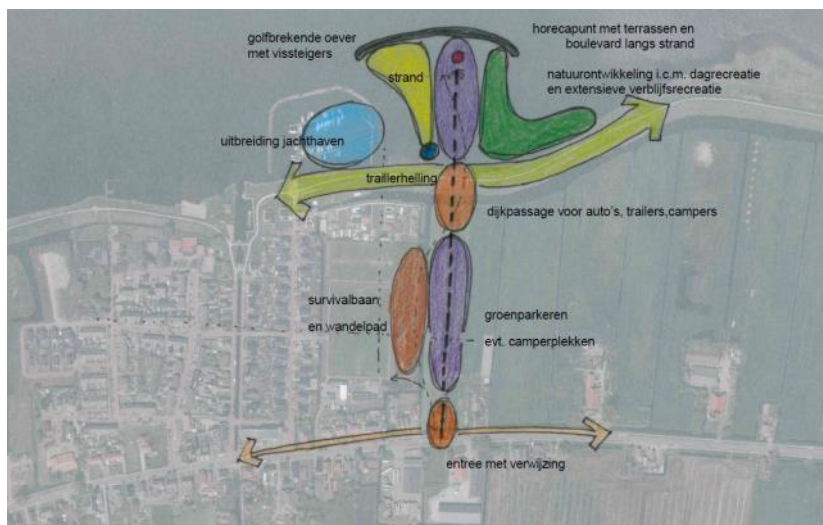
Figuur 14 wandel -en fietsverbinding bij de Ôlesprong

j. Dagrecreatie Oosterzee

Categorie: overige projecten

Ten behoeve van: projectvoorbereiding tot aan bestek

Het voormalige (melk)fabrieksdorp Oosterzee-Gietersebrug maakte de afgelopen jaren een mooie ontwikkeling door. Steeds meer mensen hebben ontdekt dat het prettig wonen en recreëren is in dit dorp. Mede door de invloed van de CvA ontwikkelt dit dorp zich tot een sportief middelpunt in de gemeente De Fryske Marren (voorzieningen voor de jeugd, voetbalvelden, camping, zeilregatta, enz.). Het initiatief voor een survivalbaan is een van de initiatieven die vanuit dit dorp is ontwikkeld. Steeds meer komt ook het besef dat het dorp als enige direct aan het meer is gelegen en dat dit door alle initiatieven, aangejaagd door de CvA, veel nieuwe kansen biedt. Inmiddels zijn een aantal scenario's opgesteld en met de bewoners besproken. Dat heeft geleid tot onderstaande voorkeursvariant. Deze variant zal in de loop van 2019 verder worden uitgewerkt.

Figuur 15 Oosterzee: vlekkenplan model C

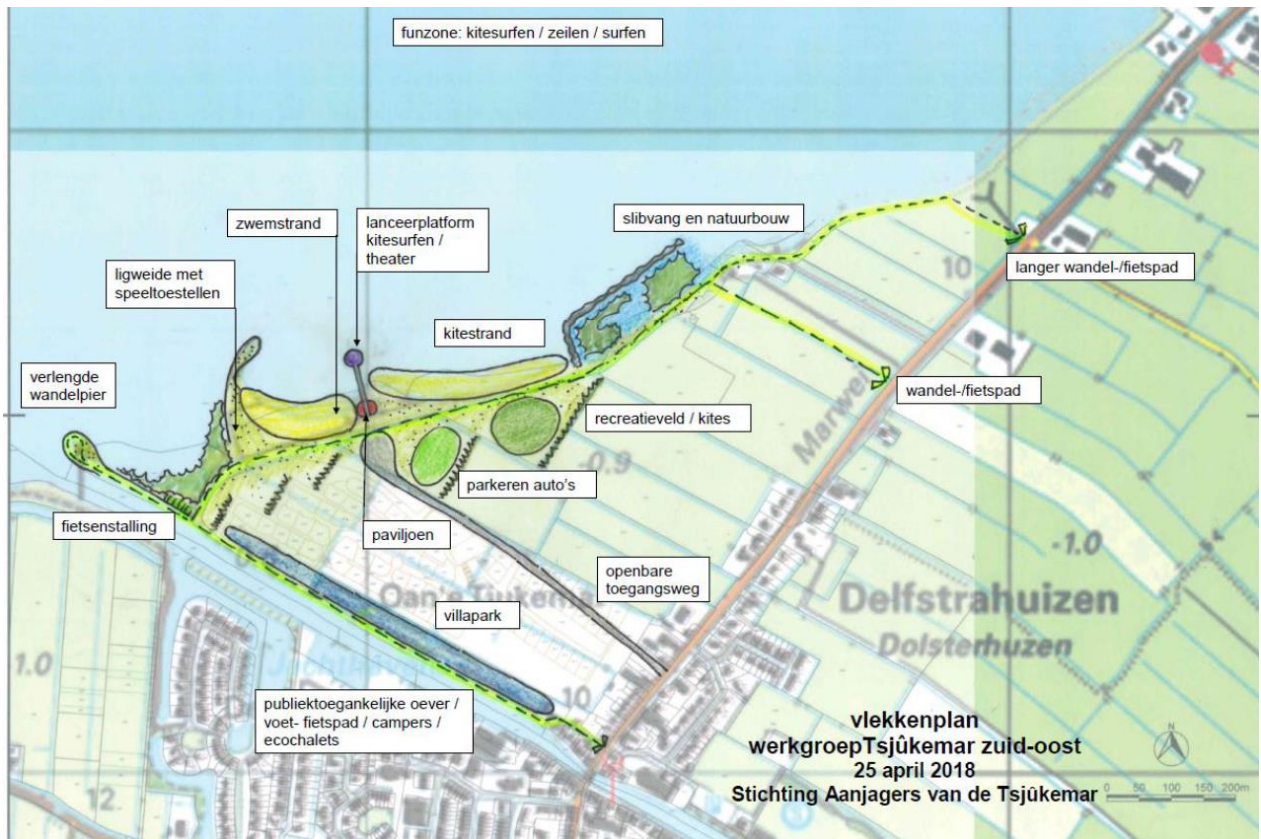
Figuur 16 Oosterzee: Ideeschets

k. Dagrecreatie Zuidoosthoek

Categorie: overige projecten

Ten behoeve van: projectvoorbereiding tot aan bestek

Het tweelingdorp Delfstrahuizen-Echtenerbrug heeft in de afgelopen jaren een flinke impuls gekregen met de uitvoering van het Friese Merenproject Zuidoever Tsjûkemar. De CvA zet in op de vervolgstap: bij het strand van Delfstrahuizen-West aan het meer. Door de aanleg van een weg naar dit strand en de aanleg van parkeerplaatsen is een goede basis gelegd om de dagrecreatieve mogelijkheden van deze plek verder uit te breiden. In 2019 worden de globale plannen verder uitgewerkt.

Figuur 17 werkgroep Tsjûkemar zuid-oost: vleckenplan

l. Proces-aanjaagbudget

Categorie: Proceskosten

Ten behoeve van: begeleiding proces

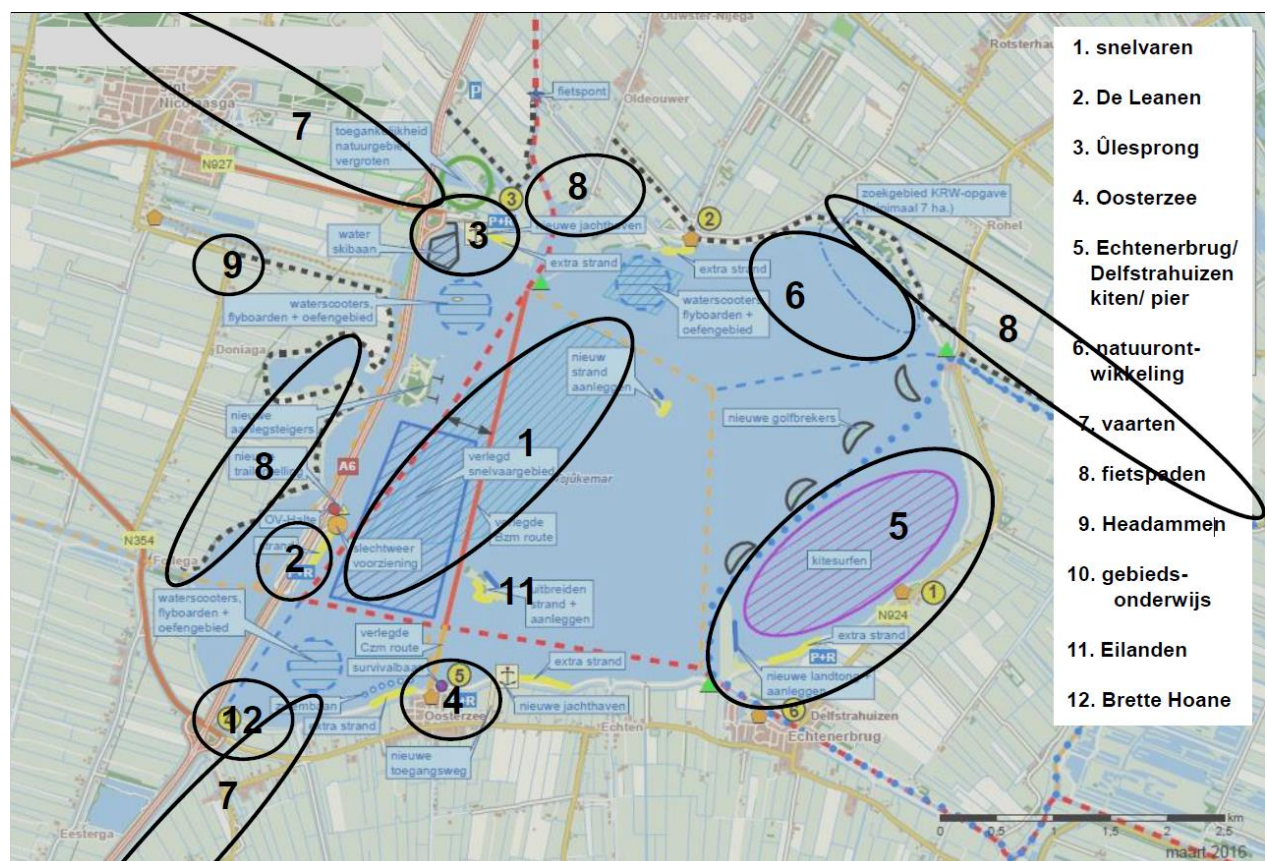
De Club van Aanjagers bestaat uit een bestuur en een grote groep andere vrijwilligers. Zij doen dit werk allen zonder daarvoor betaalt te worden en dat blijft ook zo. Sinds 2017 wordt de groep ondersteund door twee zogenaamde "Oaljemantsjes". Deze ontvangen wel een vergoeding. Ook worden adviseurs ingeschakeld voor ingenieursbureauwerk (ontwerpen, financiële ramingen e.d.) en overige adviezen (bijvoorbeeld op gebied van ecologie). In de afgelopen jaren werden deze kosten voornamelijk betaald door de gemeente met een incidentele bijdrage van de provincie. Nu ook het provinciale belang duidelijker wordt is voor 2019 het uitgangspunt om de proceskosten gelijkmatig over gemeente en provincie te verdelen.

3. AANPAK EN WERKWIJZE

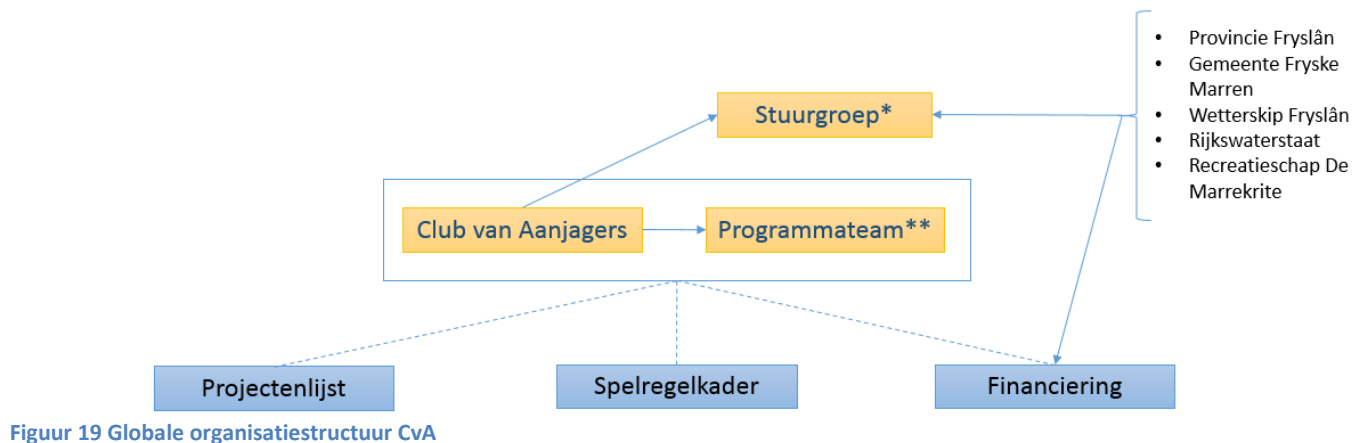
De CvA werkt, samen met haar achterban (dorpsbelangen rondom het meer), aan voorbereiding van concrete uitvoeringsprojecten. Op schaal van de Tsjûkemar regio worden initiatieven ontplooid die invulling geven aan diverse overheidsdoelstellingen. Vernieuwend aan de aanpak van het CvA is dat het daarbij expliciet kiest voor een rol van maatschappelijke gebiedsregisseur, die het voortouw neemt in het gebiedsontwikkelingsproces, een rol die traditioneel meer aan overheden is voorbehouden. Op het moment dat er samen met alle partijen concrete projecten zijn voorbereid zal er samen besloten worden hoe men samen de dekking in redelijkheid kan organiseren. In de pilot fase is het de bedoeling om daar een spelregelkader voor op te stellen.

Organisatiestructuur

Voor realisatie van de gebiedsontwikkeling van de Tsjûkemar-Regio wordt een organisatiestructuur uitgewerkt waarin de rollen, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de verschillende partijen worden omschreven en waarin besluitvormingsstructuren worden uitgewerkt. Het is een wens dat de CvA een zelfstandige organisatie blijft die het voortouw neemt bij het gebiedsontwikkelingsproces. De CvA stuurt een team aan met daarin leden van de CvA, ambtelijke vertegenwoordigers van de betrokken partijen en externe adviseurs en neemt zelf eventuele besluiten. Een reeds bestaande stuurgroep (voorzeten door de provincie Fryslân) kan optreden als toezichthouder voor de gebiedsontwikkeling. In een uit te werken samenwerkingsovereenkomst wordt de organisatie verder concreet gemaakt, en wordt van de partijen bepaald welke rol en verantwoordelijkheden deze hebben.

Figuur 18 Projectmatige werkgroepen CvA

Projectenlijst, prioritering en spelregelkader

In het uitvoeringsplan 'de kracht van de Tsjûkemar benutten' uit 2016 zijn maatregelen uitgewerkt om de kracht van de Tsjûkemar te benutten. Deze maatregelen zijn in 2017 en 2018 samen met inwoners van de Tsjûkemar-Regio verder uitgewerkt naar een projectenlijst. Er is in de projectenlijst een prioritering gemaakt van projecten, variërend van zeer concreet en relatief gemakkelijk op korte termijn te realiseren (het zogenaamde laaghangend fruit dat binnen een jaar te realiseren is), naar projecten op de middellange (binnen 3 jaar) en langere termijn (binnen 10 jaar). De projecten worden verder geconcretiseerd bij de uitwerking van een samenwerkingsovereenkomst tussen CvA, Provincie, Gemeente, Wetterskip, Marrekrite en Rijkswaterstaat. Ook wordt er een spelregelkader opgesteld die door de Club van Aanjagers wordt gebruikt om onderbouwd besluiten te vormen over het wel of niet uitvoeren van concrete ideeën en initiatieven. Aan de hand van dat kader wordt beoordeeld in hoeverre een nieuw initiatief een meerwaarde is voor de Tsjûkemar-Regio.

Financieringsafspraken

Om de maatregelen die op de projectenlijst staan daadwerkelijk te realiseren is circa € 25 miljoen financiering nodig. Dit gaat om een combinatie van publieke gelden (circa € 13,2 miljoen) en private investeringen (circa € 11,7 miljoen). Zowel de kosten van de projecten, als de kosten van het proces (bijvoorbeeld advies- en overige voorbereidingskosten) worden geraamd. Kosten van ambtelijke uren worden door de overheden elk voor zich gedragen.

NB: Er zijn veel financiële modellen mogelijk om tot financiering van de gebiedsontwikkeling te komen (bijv. kostenverhaal, revolving fund, cofinanciering, kosten naar rato verdelen, etc.). Welk model het meest geschikt zou zijn voor de gebiedsontwikkeling van de Tsjûkemar-Regio hangt onder andere af van de risico's, de gewenste risico-verdeling tussen de partijen en de verhouding tussen de inbreng van private en publieke gelden. In de voorbereiding naar de samenwerkingsovereenkomst worden hierover afspraken gemaakt.

Tijdsplanning

Er wordt een planning opgezet waarin wordt uitgewerkt wanneer welke deelprojecten voor de gebiedsontwikkeling van de Tsjûkemar-Regio in voorbereiding en uitvoering kunnen gaan, mede in relatie tot de beschikbare (publieke en/of private) financiering.

Spelregelkader

In het spelregelkader worden afspraken en regels hoe wordt samengewerkt vastgelegd. Belangrijk onderdeel in het spelregelkader is hoe nieuwe initiatieven of ideeën die zich bij de Club van Aanjagers aandienen worden beoordeeld. Waarbij ook vastgesteld moet worden in hoeverre de CvA zelf bevoegd is om te handelen en eventueel welke procedures (organisatorisch, planologisch-

juridisch, financieel) er gevolgd moeten worden om dat initiatief daadwerkelijk te realiseren. Ook worden er in het spelregelkader afspraken vastgelegd over toezicht, voortgangsrapportages en communicatie.

Samenwerkingsovereenkomst

De Samenwerkingsovereenkomst Tsjûkemar-Regio [STR] is een formele vastlegging van de hiervoor genoemde resultaten in een juridische overeenkomst (eigenlijk de juridische vertaling van het spelregelkader). Na de ondertekening van de samenwerkingsovereenkomst start de vervolgfase van het uitvoeringsplan 'de kracht van de Tsjûkemar benutten'.